

Overweging Pepergasthuiskerk, 1 april 2007, Palmzondag

Kom je ooit verder?

Ben je verlost van de slavernij, moet je het water door; ben je de zee over gestoken, moet je veertig jaar de woestijn in; ben je de woestijn uit, sta je weer voor het water. Alsof er nooit wat verandert, alsof je nooit verder komt. Wat op een intocht lijkt, is toch weer een uittocht en een doortocht. Enzovoort.

Altijd hetzelfde liedje. In de vreugde om wat bereikt is, nestelt zich al weer het verdriet om wat verloren is.

Kom je ooit verder? Houd je intocht in Jeruzalem, de stad van vrede, om er feestelijk de kroon op je Messiaanse werk te zetten – ‘Gezegend Hij die komt als koning, in de naam van de Heer!’ – voorvoel je al hoe het afloopt. ‘Toen hij Jeruzalem voor zich zag liggen, begon hij te huilen over het lot van de stad’.

Kom je ooit verder? Komt God ooit verder? Komen wij ooit verder met God? In elk gloria klinkt al weer een nieuw kyrie.

Het bijbelse geloof is een religie van uitersten, een geloof met twee gezichten.

Aan de ene kant het lied van verlangen, de droom van het koninkrijk, Paradise Lost – Paradise Regained. Aan de andere kant de litanie van het lijden, de angst voor de Apocalyps. Wie gelooft stáát, houdt zich staande, geeft de hoop niet op, maar hij staat ondertussen wel in een stroom van tranen.

Ook Palmпасen is een dubbelzinnig feest, vol van tegenstrijdige, krachtige emoties. Vreugde – want we zijn op weg naar Pasen. Verdriet – want we voorvoelen dat er geleden gaat worden. Is hosanna een juichkreet (‘God redt!’) of een noodkreet (‘God, redt ons!’)? Ook taalkundig is dat moeilijk vast te stellen. Palmпасen is een mix van kruis en opstanding – alsof Pasen en Goede Vrijdag op één dag vallen.

Wie houdt dat vol? Wie kan de spanning tussen zulke extreme gevoelens, die zo dicht bij elkaar liggen, in zichzelf aan? Hoop kun je alleen levend houden als je je ook openstelt voor teleurstellingen. Maar alleen wie hoopt raakt teleurgesteld.

Wie bang is voor teleurstellingen, terugdeinst voor de hoop kan er voor kiezen cynisch te worden. Vreugde-verdriet-vreugde-verdriet, een eindeloos repeterende breuk. Komen we ooit verder? Nee, we schieten geen steek op. Smoor dan maar je verlangen verwacht niets meer, dan valt het ook niet meer tegen.

Zo vlakken we de extreme emoties in ons af, onze droom wordt 'planning', ons verlangen noemen we 'target', onze angst heet voortaan 'risicomanagement.' En af en toe kan er dan nog een feestje van af, niet uit vreugde (die hebben we afgezworen), maar om ons te bedrinken en te vergeten dat we ooit idealen hadden.

Wie leeft met hevige verlangens, zal worden teleurgesteld als ze niet worden vervuld. Wie intens liefheeft, zal intens rouwen als hij zijn liefde verliest. Wie voor recht opkomt, zal woedend worden als het wordt geschonden. Waarom ons zo kwetsbaar maken voor wat ons zo kan verwonden?

Vandaag komt Jezus juichend Jeruzalem binnen, morgen wacht hem een kruis. Komen we ooit verder?

Komen we ooit verder? Misschien is dat ook wel een heel verkeerde vraag. Misschien is dat alleen een vraag voor wie *toeschouwer* blijft, op een afstand blijft staan, zijn vingers niet wil branden aan het leven. Iemand aan de zijlijn zal inderdaad vanaf een afstandje geen enkele vooruitgang zien, geen zin ontdekken in de strijd die het leven is. Een project voor getraumatiseerde vrouwen in Kongo? Verspilde moeite.

Hij zal cynicus blijven.

Maar als je je als *deelnemer* in het diepe stort, je onderdompelt in het leven met anderen, je overgeeft aan het verlangen naar geluk – dan speelt die vraag of je er verder mee komt eigenlijk helemaal niet meer. Je kunt dan niet anders dan je uitleveren aan de hoop (en de teleurstelling op de koop toenemen), en aan de vreugde (met de kans dat je verdriet te verwerken krijgt).

Outsider blijven bij je eigen mens zijn, dat is zeggen: ik word maar niet verliefd, want stel je voor dat het uitraakt. Ik wil geen kinderen, want stel je voor dat hen iets overkomt of dat ik ze ooit moet verliezen. Ik wil niet oud worden, want stel je voor dat ik dan aftakel. Dat is leven vanuit een permanente waarnemerstatus.

Deelnemer worden daarentegen, dat is bidden dat de tranen je bespaard mogen blijven, maar als het moet ze op de koop toe nemen.

Of je 'verder komt' is dan niet meer de vraag. Wel of je dan *als mens staande blijft*. Of je – als je klappen krijgt te verduren – niet afstompt en cynisch wordt, verbitterd raakt. Je af gaat schermen in een pantser van gevoelloosheid, waar niemand meer bij kan. Ook jij zelf niet.

Kun jij onbevangen blijven verlangen naar het goede of ook (dat is de keerzijde): de snijdende pijn blijven voelen als je tot in het diepst van je ziel geraakt wordt? Staande blijven als een integer mens, dat is dan de ultieme opgave.

Terwijl het steeds meer tot hem doordrong dat het met hem gedaan was, bleef de Duitse verzetsman en theoloog Dietrich Bonhoeffer in 1944 in de gevangenis hevig verlangen naar de vrijheid, naar zijn verloofde, naar de lentezon. Het deed hem pijn, zo sterk verlangen, maar liever dat dan de moed opgeven en afstompen. Rond Pasen schreef hij aan zijn vriend: 'Laten we blij zijn als we door diepere emoties geraakt worden en de pijn daarmee verbonden beschouwen als rijkdom. Hoge spanningen geven sterke vonken.' (Verzet en Overgave, 227; brief van 11 april 1944). Hij voelde zich daarin gesterkt door de boodschap van de twee extremen kruis en opstanding. 'Hoe willen mensen aardse spanningen verdragen als ze niets weten van de spanning tussen hemel en aarde?' schreef hij.

Komt God dan ooit verder met ons en komen wij ooit verder met God? Misschien is dat óók een zinloze vraag. Het is de vraag van een buitenstaander-mens over zijn verhouding tot een buitenstaander-God.

Maar de bijbel kent alleen een deelnemer-God, die met overgave met mensen op weg gaat, als zij ook met Hem op weg gaan.

Een God-met-ons, die aanwezig is als je ook zelf present wil zijn, je bloot wilt stellen aan de uitersten van het leven.

Zo was God voor Israël aanwezig in de ark van het verbond midden in de doodsrivier;

zo was God aanwezig in de mens Jezus – ook wel de ark van het nieuwe verbond genoemd –, die tot het bittere einde toe staande, bleef, opstandig werd;

zo is God aanwezig in de mensen die het opnemen voor de vrouwen van Kongo, die deze weken centraal staan in de collecten, mensen die de hoop levend houden op een toekomst zonder oorlogstrauma's.

En zo zal Hij ook met ons een God-met-ons willen zijn en tot het uiterste willen gaan, ónze uitersten. Met ons óns verdriet ondergaan, met ons ónze vreugde delen.

Of we daar verder mee komen? Misschien is die vraag dan wel overbodig. Een vraag voor cynische buitenstaanders, niet voor mensen die met overgave leven. Zoals die man uit Nazareth.